

META L-MARA TIBQA' TMIERI

KUMMIEDJA B'ATT WIEHED

Ta' A. CREMONA

(Ix-Xena tissokta mill-aħħar Nru. ta' "Il-Malti", (Sett.-Diċ. 1963), paġna 104

- Sofie:** (*Tiftaħ l-ittra u taqra*). "Għażiża Sofie. Il-lum ma taranix bħas-soltu, għax għadu kif wasal il-papà minn Katanja. Jien għarraftu b'kollox; għidtlu min int. Milli jidher hu u l-papà tiegħek għandhom xi biċċa affari flimkien, u, fuq hekk qalli li kellu jiġi għandu. X'inhì din l-affari ta' bejniethom ma nafx. 'Ejja miegħi', qalli, 'u jekk nara li huma nies sewwa u li t-tifla tgħodd għalik, u li l-papà u l-mamà tagħha għandhom pjaċir bik, jien m'iniex sejjer immur kontra x-xewqa tiegħek'. Għalhekk, Sofie, rabbi l-kuraġġ, nittama li l-lum jew għada tarani mal-papà d-dar tagħkom. Jalla l-papà u l-mamà tiegħek ma jgħidux le. Aldo". Bilkem m nista' nemmen. Kemm haġat tajjeb li ġej il-papà tiegħu u huwa miegħu. X'affari hi li għandu mal-papà? U kif il-papà ma semma qatt xejn?... Imma l-papà ma jafx min hu Aldo. Aldo qatt ma semmieli li l-papà tiegħu jaf lill-papà tiegħi. Ma nista' nifhem xejn. Xi tghidli, Tess. Għalfejn ġej hawnhekk il-papà ta' Aldo?
- Tessie:** Jien naħseb, u ma jfallilix, li l-papà ta' Aldo huwa sid id-dar ta' Hal Balzan li jrid jixtri l-papà tiegħek.
- Sofie:** Jekk inhu hekk, Tess, stennieni illi l-mamà mhix sejra turi wiċċ helu... la lill-papà ta' Aldo u lanqas lil Aldo stess. Il-mamà għandha f'moħħha li gġagħal lill-papà jixtri dik id-dar li webblilha f'rasha ċertu s-Sur Saver, u li tgharrasni lil ibnu, imma jiena m'iniex sejra noqgħod għax-xewqat tagħha... u naħseb li l-papà mhux sa joqogħdilha għal dak li trid hi (*f'widnejn Tessie*) jien smajtu b'widnejja stess jitlewwem magħha fuq hekk, għax kif għidtlek kemm-il darba issemmajt kliemhom minn wara l-bieb tal-kamra tas-sodda fil-għaxija.
- Tessie:** Qed nisma' lehen il-papà. Tiela' t-taraġ, naħseb ma' dak is-sinjur u ma' dak iż-żagħżuġ li f'it ilu ġew ikellmuh... (*Tissemma' u toħroġ thares mill-bieb*). Magħhom tiela' l-mamà.
- Sofie:** Ma xtaqtx niltaq' magħhom. Tess, imxi ngħaddu minn dan il-bieb tal-kamra tar-rqad, ninżlu mill-garigor, u niskartawhom. Int oqgħod isfel, fl-intrata, u, malli joħorġu, ejja għidli; issibni fil-ġnien. (*Sofie u Tessie joħorġu mill-bieb tal-ġenb. Wara jidhlu Karolina, Ġan. Feliċ, is-Sur Saver u ibnu Ġoġo*).

- Karolina:** (*Tidhol imghagġla ssejjah*). Sofie... Sofie... Fejn marret tinheba?... Dik żgur harġet...
- Gan Feliċ:** (*Lil Saver*). Biex inghidlek, għalissa għadni ma għamilt ebda hsieb li nixtri d-dar.
- Saver:** La titlifhiex, Sur Gan Feliċ. Dar ġdida, ma' xatt il-baħar, taghti għal fuq il-blat tal-Mistra, f'post pittoresk, fejn hemm djar oħra kollha ġodda, il-ġmiel tagħhom... la traffiku... la nies... kulhadd għalih... qrib id-dar tiegħi. La titlifhiex, Sur Gan Feliċ... Isma' minni.
- Karolina:** Dik żgur harġet. Ghidtilha toqgħod. Tagħmel ta' rasha!
- Saver:** Is-sinjura tidher daqsxejn wahda mhix flokha... Fuq it-tifla, hux tassew?
- Gan Feliċ:** (*Lil Karolina*). Naħseb li qiegħda isfel.
- Saver:** Xi dnuw tassew... kienet tkun okkażjoni tajba... Hux tassew Ġoġo?
- Karolina:** Ghidtilha biex ma titharrikk... imma dik dejjem ta' rasha tagħmel...
- Saver:** Ahna forsi jkollna għalfejn nerġġhu niġu, u ma ndumux. L-ewwelnett xtaqt li jiena u s-Sur Gan Feliċ nerġġhu nitkellmu fuq id-dar...
- Karolina:** Żgur li terġġhu tiġu.
- Gan Feliċ:** (*Lis-Sur Saver, f'widnejh, wara li s-Sur Saver ikun qallu xi haġa f'widnejh ukoll*). Tajjeb, iżda ma nghanġġlux. Taf int, Sur Saver, dawn m'humiex hwejjeġ ta' min ighaġġilhom. Dan mhux partit ta' xi għalqa jew dar.
- Saver:** Oh! fhimtek, fhimtek... Ġoġo l-lum għandu ċertu żmien... ċertu għaqal... imrarrowem fin-negozju; tista' tgħid il-maħżen f'idejha... (*Lil Ġoġo*). Isma' 'l hawn... Inti tafu lis-Sur Gan Feliċ, hux tassew?
- Ġoġo:** Jidhirli li nafu, pa... Rajtu xi darbtejn ikellmek San Pawl il-Baħar.
- Saver:** (*Dejjem lil Ġoġo*). U lis-sinjura tiegħu wkoll, hu tassew?
- Ġoġo:** Oh! lis-Sinjura Karolin; dis-sinjura, iva, nafha tajjeb; kemm-il darba rajtha l-maħżen tagħna...
- Karolina:** Iva, biex inkellmu fuq id-dar... jew fuq xi frott ta' barra...
- Saver:** Sewwa... sew, fuq id-dar... dik id-dar... Nittamaw, hux tassew, Sur Gan Feliċ, li fl-aħħar tagħmel il-hsieb li teħodha bil-prezz li talbuk... dar ġdida... pożizzjoni mill-aħjar... taghti għal fuq il-baħar... dar bħal dik; imbagħad b'dak il-prezz, il-lum, mhux ta' min jitlifha.
- Karolina:** Żgur ukoll, żgur ukoll... Jien għidtlu, Sur Saver.
- Saver:** Mela...
- Gan Feliċ:** Nerġa' narak.
- Saver:** Titlifhiex, isma' minni.
- Karolina:** U żgur li m'għandux jitlifha.

- Saver:** (*Lil Ġoġo*). Ġoġo, sellem lis-sinjuri u għidilhom li terġa' tarahom ma ddumx. Għidilhom ukoll isellu għas-Sinjurina... X'jisimha għax insejt?...
- Karolina:** Sofie...
- Saver:** Sofie, Ġoġo... ftakar. Isem sabiħ. Kellu zitu, oħt ommu... xi ġmiel ta' wiċċ. Ukoll kien jisimha Sofie... Jaħasra mietet hesrem, tixbah lil oħtha, marti. Marti mietet ukoll żġhira. Ġoġo bilkemm jafha. Ġoġo lilha jixbah.
- Karolina:** Mela ġenjali tassew...
- Dovina:** (*Tidħol, bi xtieli u basket f'idejha*). Kelli nerga' niġi. Għaddejts għand is-Sinjura Fonza ta' hdejkom għal dawk ix-xtieli li wegheditni. Għidt halli ngħaddi għandkom qabel ma nitlaq... (*Mgħaġġla mgħaġġla tpoġġi x-xtieli u l-basket fuq tavolin, iddawwar wiċċha u tinqata' malli tinduna bil-barranin*). Ih! skużawni; ma ndunajtx bis-sinjuri.
- Ġan Felic:** (*Lil Saver*). Din is-sinjura oħti. (*Lil Dovina*). Is-Sur Saver, neguzjant, u ibnu s-Sur Ġoġo, hux tassew?
- Saver:** Iva, Ġovanninu. Għandi pjaċir, sinjura.
- Ġan Felic:** Ġew jagħmlulna zjara.
- Dovina:** Hbieb tagħkom...
- Karolina:** Hbieb tal-qalb ukoll. Is-Sur Saver sabilna dar San Pawl il-Baħar... Dar sabiħa, fuq il-blat ta' hdejn il-Mistra. Hajjarna nixtruha.
- Dovina:** Rajtuha?
- Karolina:** Rajtha... irrid ngħid rajnieha mill-bogħod ahna u sejr in l-Għadira granet ilu.
- Dovina:** Togħġobkom?... Għidli, għadkom ma dhaltux fiha?...
- Karolina:** Nittamaw li togħġobna... Għax sabiħa... imbagħad il-pożizzjoni tagħha... hux tassew, Ġan Felic?...
- Saver:** Għandha togħġobhom, sinjura, għandha togħġobhom... Għandi pjaċir bil-konoxxenza, sinjura. (*Jieħu b'idejn is-Sinjura Dovina*).
- Dovina:** Tant iehor.
- Saver:** Nispera li nerġġhu niltaqgħu.
- Dovina:** Nispera.
- Karolina:** (*Lil Dovina*). Se nwasslu lis-sinjuri. Jiena nerga' narak.
- Dovina:** Iva, izda ddumx, għax ftiit u xejn imgħaġġla, Karolin. Hallejt lis-seftura waħedha, u sar hafna hin... Mur ara x'tistennienu...
- Karolina:** Dalwaqt ġejjin.
- Tessie:** (*Tidħol imgħaġġla*). Habat tajjeb li ġejt, Sinjura Dovin. Għandu jiġi Aldo mal-papà tiegħu.
- Dovina:** U Sofie, fejn hi?
- Tessie:** Sofie fil-ġnien. Ma xtaqitx tiltaqa' ma' dawk li ġew jaraw

- lis-Sur Ġan Feliċ. Se mmur ngħidilha tiġi. (*Tkun se titlaq*).
Sofie: (*Minn ġewwa tinstama' tghajjat lil Tessie*). Tessie! Tessie!
Tessie: Ih! ġejja! (*Toħroġ*). Hawn sinjura. (*Tidhol ma' Sofie*).
 Hawn iz-zija Dovina.
- Sofie:** Iddejjaqt nistenniek.
Tessie: Issa għadhom heġġin.
Sofie: Hsibtu, għax smajt il-qanpiena ta' l-antiporti... Rajthom
 heġġin mir-rixtellu tal-ġnien. X'wiċċ ta' mdejjaq dak it-
 tifel tas-Sur Saver. Rasu dejjem baxxa. Kemm ma jiġ-
 bidnix.
- Tessie:** Sejra, għax dalwaqt tara l-papà u l-mamà hawnhekk.
 (*Titlaq*).
- Sofie:** Zi, issa oqgħod. Tara 'l Aldo... xi hlewwa ta' ġuvni...
Dovina: U x'ġej jagħmel hawn dan Aldo tiegħek?
Sofie: Ġej mal-papà tiegħu. Kitibli li għandhom jiġu l-lum. Il-
 papà tiegħu għandu xi biċċa affari... ma nafx sewwa...
 Jien l-iktar li jimpurtani li ġej Aldo mal-papà tiegħu u kif
 qalli, zi... (*b'lehen baxx f'widnejn Dovina*) il-papà ħa pja-
 ċir li ibnu qiegħed ikellimni, u fuq hekk biħsiebu wkoll
 ikellem lill-papà.
- Dovina:** Imma dik is-serduk ta' ommok xi tghid? Dik ruhi tholl
 u torbot.
- Sofie:** Ma tholl u torbot xejn, għax fl-aħħar minn ta' l-aħħar
 jien għandi nagħżel il-ġuvni li jogħġob lili u mhux li jogħ-
 ġob lill-mamà... Daż-żgur għidilha lill-mamà... il-mamà
 għandha f'rasha li tlaqqagħni mat-tifel tas-Sur Saver...
 Imma jfallilha...
- Dovina:** (*Tissamma*). Oqgħod... qed nisma' l-lehen tal-mamà.
Sofie: (*Tissamma*). Iva, tielgħa t-taraġ... ġejja man-nutar. Zi, jien
 diehla f'din il-kamra sakemm jiġi l-papà. Naħseb li Aldo
 ma jdumx ma jasal mal-papà tiegħu. Int ibqa' hawn, zi.
 Jekk il-mamà tara lilek tiġiha bi tqila tagħwi lin-nutar
 biex igagħal lill-papà jixtri d-dar ta' San Pawl il-Bahar.
 Jiena diehla għax waslu. (*Toħroġ*).
- Karolina:** (*Tidhol man-Nutar Ġervażju. Lin-nutar*). Naħseb li ma
 jdumx ma jitla', Sur Ġervażju. Gewh xi nies u qiegħed
 ikellimhom fl-istudju. (*Wara li tinduna b'Dovina, lil Ġer-
 vażju*). Din is-Sinjura Dovina, oħt ir-raġel tiegħi.
- Ġervażju:** Għandi pjaċir, sinjura. Is-sinjura toqgħod il-Belt?
Dovina: Le, Manjifk; Hal-Lija.
Ġervażju: Hal-Lija?... Jogħġobni dak ir-raħal... arjuż u kwiet... hekk
 inħobb jien... u s-sur ħuk jidher li hu mħajjar jiġi joqgħod
 lejn dawk l-inħawi jekk ma jibdilux.
- Dovina:** Hekk kien il-ħsieb tiegħu.

- Gervazju:** Imma milli jidher... Ma nafx eh!... Milli jidher habat se jerga' jibdielu...
- Karolina:** Jibdielu?... U dan minn meta?...
- Gervazju:** L-aħħar li kellimni talabni biex għalissa ma nkomplox nagħmel il-kitba tax-xiri ta' proprjetà li kien bihsiebu jixtri... jigifieri tal-Villa tal-Baruni Ciantar f'Hal Balzan, u l-lum għandu jgħidli sewwa x'inhi l-fehma tiegħu. Thajjarx forsi għal id-dar ta' San Pawl il-Baħar? (*Lil Karolina*). Inti taf xi haġa fuq din id-dar?
- Karolina:** Naf... naf... u biex ingħidlek kelli x'ingħid miegħu għaliex hu webbes rasu li ma jridx jixtriha... Imma x'tah li biddel il-fehma tiegħu?
- Gervazju:** Naħseb li ladarba ra x-xewqa tiegħek, u li din ix-xewqa tiegħek hija tant u tant kbira, naħseb li ma jridx iwegġagħlek qalbek, u, ngħiduha kif inhi, imur jagħmel haġa li biha tibqgħu miksurin u tkun ta' hsara għall-paċi tagħkom it-tnejn u tal-familja?
- Dovina:** Naħseb li għalhekk; imma mbagħhad hemm haġ'ohra.
- Karolina:** X'inhi, x'inhi dil-haġ'ohra?...
- Dovina:** Haġa żgħira, imma wkoll ta' ċertu interess... interess persunali... sentimentali... sejjaħlu li trid. Ix-xewqat tat-tfal, meta dawn ikunu flokħom, ma tridx tiċhadhom. Ahna l-kbar inħarsu wisq lejn l-interessi tagħna u ma nqisux dawk tat-tfal, interessi li xi daqqiet imisshom ikunu wkoll tagħna. Imma t-tfal fix-xewqat tagħhom xi mindaqqiet iġhallmuna. Fid-dinja ma tridx tkun egoista. Sofie xtaqet li intom tixtru l-villa tal-Baruni f'Hal Balzan, mhux għax xtaq hekk li jixtriha l-papà tagħha daqs-kemm biex intom ilkoll tkunu tistgħu tilhqu lili u jiena lilkom. F'kelma waħda nkunu qrib xulxin.
- Karolina:** Din kieku biss mhix haġa li għandha toqros lit-tifla... it-tifla tiġi fejn neħduha ahna, u jekk tkun tixtieq tiġi għandek, il-lum hemm mezz biex tasal għandek fi żmien ta' minuti. Il-lum m'hemmx għalfejn wiehed iġhix qrib xulxin. Id-dar ta' San Pawl il-Baħar xtaqnieha bħala villegġatura għas-sajf. Ahna m'ahnix imxebbghin minn din id-dar... u hawn nibqgħu. Imma s-sur raġel tiegħi, milli jidher, ried imur iġhix għal kollox go qiegħ Hal Balzan, għax xi hadd, milli jidher, ħajru għal xi interess tiegħu persunali... sentimentali... sejjaħlu li trid. Imur jindifen hemmhekk biex ikun qribu. Fhimtha, fhimtha, x'kienet sewwa x-xewqa tas-Sur ħuk, Sinjura Doina... u, milli jidher tiegħek ukoll... Imma issa rrid nara x'inhi li fet-tillu jbidel il-fehma tiegħu s-sur żewġi... hekk f'daqqa waħda...

- Dovina:** Forsi biex ma jaqsamlekx qalbek, Sinjura Karolin.
- Karolina:** Lili ma jaqsamli qalbi xejn, għax la mmorru banda u lanqas oħra. Nibqgħu hawn il-belt u ma tgħaddi ta' hadd.
- Ġamri:** *(Jidhol bi xtieli tas-sigar f'idu)*. Sinjura, jiena wasalt.
- Karolina:** Dawk x'inhuma li għandek f'idek?
- Ġamri:** Dawk xtieli tas-sigar biex inhawwilhom. Ġibthom mill-Ġonna ta' Sant'Anton.
- Karolina:** Fejn se tħawwilhom?
- Ġamri:** Is-sinjur kien qalli biex inhawwilhom fil-ġnien hawnhekk. Imma issa qalli li jrid inhawwilhom f'xi ġnien ieħor... ta' dar oħra.
- Karolina:** Thawwel xejn f'ġonna ta' djar oħra... Il-ġnien ta' din id-dar biżżejjed għalina... m'għandniex bżonn ta' ġonna oħra. Fejn mort iżjed?
- Ġamri:** Għaddejt fil-villa tal-Baruni biex nara jekk is-sigar tal-ġnien għandhomx bżonn ta' żabra. Irrid nġhid lis-sinjur li kellhom bżonn ta' żabra... imma milli jidher reġa' bdielu li jiżborhom... Lis-sinjur hallejtu hawn isfel jitkellem ma' sinjur.

(Jissokta)